

Lex Hermans

Dinastički ponos u Teatru Farnese u Parmi

Od 1615. vojvoda Ranuccio I. od Parme i Piacenze (1569.-1622.) nastojao je dogovoriti brak svoga sina Odoarda (rođenog 1612.) s jednom od princeza Medici. Kada je 1617. Cosimo II. od Toskane najavio svoj dolazak u Milano, Ranuccio je uvidio priliku za ugošćivanje velikoga vojvode. Dao je izgraditi velik teatar u svojoj palači u Parmi, s kapacitetom za 1500 gostiju, u skladu s idejama dvorskih kazališta koja se grade u šesnaestom stoljeću. Bogato ukrašen slikama i skulpturama, ovaj impresivan primjer arhitekture bio je dizajniran za prikaz statusa i prestiža svoga vlasnika stranim gostima i lokalnoj eliti. U ovom se radu struktura i dekoracija Teatra Farnese opisuje kao „distributivni portret“ – vizualni portfelj Ranucciovih različitih osobina. Kipovi personificiranih vrlina, ravnomjerno podijeljenih između sljedbenika božice Rata i sljedbenika Muza, božanstava kojima je vojvoda posvetio kazalište, svjedočanstvo su njegovoj dobroj vladavini i poštenju, velikodušnosti i poticanju svih umjetnosti. Oblik nam kazališta pokazuje dvojnu narav: unutrašnjost se može koristiti za održavanje dvoboja i vojnih „plesova“, kao i za glazbene i kazališne predstave na pozornici. Arhitektonski plašt sa sceničnim izgledom palače s dva reda serlijevskih lukova posjetitelje podsjeća na renesansnu tradiciju koja teatar definira kao okupljalište vladajućeg staleža. Njegova je arhitektura također podsjećala na tek dovršenu gradsku vijećnicu (nazvanu bazilika) i na Teatro Olimpico u Vicenzi, djela Andree Palladia. Dvije velike konjaničke skulpture, Ranucciova oca i djeda, obučenih u odore rimskih vojskovođa, te stropna freska s prikazom Jupitera na orlu (ovdje simbolizirajući papu Pavla III., Ranucciova pretka) pretvaraju prostor u svojevrsni Kapitol, a Parmu u novi Rim. Svi elementi u unutrašnjosti referiraju se na Ranucciove pretke, na tradicije njegove obitelji i na njegovo nasljedno pravo na vlast. Ovako sastavljen, teatar postaje idealiziran portret dotičnog Farnesea. Namjena je ove građevine bila višestruka: trebala je ostaviti dobar dojam na Cosima II., predstaviti moć države i dinastije Farnese, nadići ostale talijanske vladare u nadmetanju magnificentiom, utjeloviti Ranucciove vlastite kvalitete i karakteristike kako bi bile vidljive svim posjetiteljima te, na kraju, pokazati katalog vrлина istinskog vladara na koji bi se mogli ugledati budući naraštaji.

Prijevod s engleskoga: Leo Grubelić